

»Μ' ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς καὶ προὔχωρήσα-
 μεν. Ἄμα ἐφθάσαμεν ὑπὸ τὸ περιστύλιον τοῦ
 ναοῦ τῆς Μαγδαληνῆς, συνηγηθήσαμεν τὸν Βί-
 κτορα Οὐγγῶ. Δευτέραν τότε φορὰν τὸν ἔβλε-
 πον. Ἡ πομπὴ ἤρχισε βαδίζουσα. Ὁ Οὐγγῶ,
 ὁ Δουμᾶς καὶ ἐγὼ δεξιὸς, εὐρέθημεν συνηνωμέ-
 νοι ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῆς
 Μαγδαληνῆς μέχρι τοῦ νεκροταφείου τοῦ *Père*
-Lachaise. τὰ δύο πεζοδρομια τῶν βουλευσα-
 ρῶν ἦσαν κατὰ μεσοτα τοῦ ἀναριθμητοῦ ἐκείνου
 πλήθους. Ὅπερ προσελκύουσιν ἐν Παρισίοις πᾶ-
 σαι αἱ ἔνδοξοι κηδεῖαι· δεξιᾶ, ἀριστερᾶ, χιλιάρ-
 δες περιέρχων ἐψιθύριζον πρὸς ἀλλήλους, δεικνύ-
 οντες διὰ τοῦ δακτύλου τῶν τὰ ἔξοχα τῆς πα-
 ρελάσεως πρόσωπα: «Νᾶ, ὁ Δουμᾶς! νᾶ, ὁ Δου-
 μᾶς! ἔλεγον πανταχόθεν καὶ οὐδέποτε ἤκουσα
 νᾶ εἶπουν—Νᾶ, ὁ Οὐγγῶ!» Ἀναφέρω τοῦτο μό-
 νον ὅπως ἀποδείξω πόσον μεγάλη ἦτο ἡ δημο-
 τικότης τοῦ Δουμᾶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.
 Ὁ Οὐγγῶ οὐδὲν εἶχεν εἰσέτι κάμει ὅπως κατα-
 κτήσῃ αὐτήν, οὐδὲν ἐκτὸς ἀριστουρημάτων.
 Ὅθεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀντεπροσώπευε μᾶλλον
 τὴν ἀπλὴν μεγαλοφυίαν ἢ ἐν τῶν προσώπων
 ἐκείνων τὰ ὁποῖα δεικνύουσι διὰ τοῦ δακτύλου
 τὰ πλήθη.

*
 **

Ἐπὶ τοῖς ἀποκαλυπτηρίοις τοῦ ἐν τῇ πλα-
 τεΐᾳ *Ma-lezèrme* στηθέντος ἀνδριάντος τοῦ
 Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ πολλὰ ἀνέκδοτα αὐτοῦ καὶ
 αὐτογραφα καὶ εἰκόνες ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ πολ-
 λῶν γαλλικῶν ἐφημερίδων, ὧν τινες ὀλόκληρα
 φύλλα ἀφιέρωσαν πρὸς τοῦτο. Μεταξὺ ἄλλων
 περιεργότατη εἶνε ἡ ἐπομένη σελὶς ἐκ λευκώ-
 ματος γαλλίδος δεσποίνης περιέχουσα ἐρωτή-
 σεως καὶ παρ' αὐτὰς ἰδιογράφους ἀπαντήσεις
 τοῦ Δουμᾶ:

Ποῖα εἶνε ἡ προσφιλέσ σου ἀρετὴ; — Ἡ εὐ-
 ποία.

Ποῖα εἶνε τὰ προσφιλέ σου παρὰ τῷ ἀνδρὶ
 προτερήματα; — Ἡ ἐπισείκεια.

Ποῖα εἶνε τὰ προσφιλέ σου παρὰ τῇ γυναικὶ
 προτερήματα; — Ὁ ἔρωσ.

Ποῖα εἶνε ἡ προσφιλέ σου ἐνασχόλησις; —
 Ἡ ἐργασία.

Ποῖον εἶνε τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τοῦ
 χαρακτῆρός σου; — Ἡ ἀμεριμνησία.

Τί θεωρεῖτε κατ' ἐξοχὴν εὐτυχίαν; — Τὸν
 ἀμοιβαῖον ἔρωτα.

Τί θεωρεῖτε κατ' ἐξοχὴν δυστυχίαν; —
 Τὴν ἀπώλειαν προσφιλοῦς ὄντος.

Ἄν δὲν εἴσθε σεῖς, τί ἠθέλατε νὰ εἴσθε; —
 Οὐγγῶ.

Ποῦ προτιμᾶτε νὰ ζῆτε; — Πανταχοῦ, ἀρ-
 κεῖ νὰ ἔχω χαρτίον, γραφίδα καὶ μελάνην.

Ποῖοι εἶνε οἱ προσφιλεῖς σου πεζογράφοι; —
 Ὁ Βάλτερ Σκῶπ, ὁ Κούπερ, ὁ Μεριμέ.

Ποῖοι εἶνε οἱ προσφιλεῖς σου ποιηταί; — Ὁ
 Οὐγγῶ, ὁ Λαμαρτίνος, ὁ Μυσσέ.

Ποῖοι εἶνε οἱ προσφιλεῖς σου ζωγράφοι καὶ
 μελοποιοί; — Ὁ Ρεμβρὰν, ὁ Ροῦδενς, ὁ Βέμ-
 περ, ὁ Βελίνης.

Ποῖοι εἶνε οἱ προσφιλεῖς σου ἥρωες ἐν τῇ
 πραγματικῇ ζωῇ (τῇ ἱστορίᾳ); — Ὁ Ἰησοῦς
 Χριστὸς, ὁ Ἰούλιος Καίσαρ.

Ποῖα εἶνε αἱ προσφιλεῖς σου ἡρώιδες ἐν τῇ
 πραγματικῇ ζωῇ; — Ἡ Μαγδαληνὴ, ἡ *Jean-*
ne d'Arc, ἡ Καρλόττα Κορδαί.

Ποῖοι εἶνε οἱ προσφιλεῖς σου ἥρωες ἐν τῷ
 μυθιστορήματι ἢ τῷ μύθῳ; — Ὁ Τσαίλδ Ἀ-
 ρολδ, ὁ Μοντε-χρίστος, ὁ Ἀρτανιάν, ὁ Δὸν
 Ζουάν, ὁ Χάμλετ.

Ποῖα εἶνε αἱ προσφιλεῖς σου ἡρώιδες ἐν τῷ
 μυθιστορήματι ἢ τῷ μύθῳ; — Ἡ Ἄρτεμις
 Βερνόν, ἡ Μερσεδῆ, ἡ Νιόβη.

Ποῖα εἶνε ἡ προσφιλέ σου τροφή καὶ τὸ
 προσφιλέ σου ποτόν; — Ὁ ἄρτος, τὸ ὕδωρ.

Ποῖα εἶνε τὰ προσφιλέ σου ὀνόματα; —
 Ἐμμκ, Μαρία, Πέτρος.

Ποῖον εἶνε τὸ ἀντικείμενον τῆς μεγαλειτέ-
 ρας σου ἀντιπαθείας; — Δὲν μισῶ οὐδένα καὶ
 οὐδέν.

Ποῖους χαρακτῆρας μισεῖτε περισσότερο ἐν
 τῇ ἱστορίᾳ; — Τὸν Κάτωνα, τὸν Φίλιππον Β',
 τὸν Λουδοβίκον ΙΔ'.

Ποῖα εἶνε ἡ ἐνεστώσα κατάστασις τοῦ πνεύ-
 ματός σου; — Ἡ προσδοκία τοῦ θανάτου.

Εἰς ποῖον σφάλμα δεικνύετε περισσότερο
 ἐπισείκειαν; — Τὰ συγχωρῶ ὅλα ἐκτὸς τῆς συ-
 κοφαντίας, τῆς κλοπῆς καὶ τοῦ ψεύδους.

Ποῖον εἶνε τὸ προσφιλέστερόν σου ἐμβλημα;
 — Ἡ ἐλευθερία — *Deus debet, deus dabit*,
 ὁ Θεὸς ἔδωκε, ὁ Θεὸς θὰ δώσῃ.

Κ.

ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ

καὶ ὁ μέγας ἀγιασμός.

Ἰορδάνης. Ἄν ἐν τῇ γεωγραφίᾳ δὲν κα-
 τέχει ἐπίσημον θέσιν μεταξὺ τῶν ποταμῶν ὁ
 Ἰορδάνης, διὰ τὰ ἐν αὐτῷ ὅμως τελεσθέντα ἐ-
 γένετο ὁ ἔνδοξότερος τῆς γῆς ποταμός. Παρὰ
 τὰς ὄχθας αὐτοῦ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, ὁ τε-
 λευταῖος καθηγητῆς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης,
 ἠνέφωξε τὴν μεγάλην αὐτοῦ σχολὴν, ἣτις ἐγέν-
 ετο ἐξάκουστος εἰς ὅλον τὸν κόσμον, διότι προ-
 ητοίμασε τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου καὶ ἔδειξε τὸν
 ἐλθόντα λυτρωτὴν. Ἐδρα τῆς περιφήμου ταύ-
 τος σχολῆς πιστεύεται σήμερον ὅτι ἦτο τὸ πέ-
 ραν τοῦ Ἰορδάνου πρὸς τὴν ἔρημον σπήλαιον,
 οὐτίνως τὸ ἔδαφος γονυκλιτοῦντα καταφιλοῦσι
 τὰ πλήθη, διότι ἐν αὐτῷ λέγεται ὅτι ἐφησὺ-
 χάζεν ὁ Ἰωάννης φεύγων τὰ φύγη τοῦ χειμῶ-

νος καὶ τὰ θάλαψα τοῦ θέρου, καὶ εἰς αὐτὸ
πολλάκις καὶ ὁ Ἰησοῦς εἰσῆρχετο μετὰ τοῦ κα-
θηγητοῦ τῆς ἐρήμου συνομιλοῦντες. Παρὰ τὰς
ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου ἐγένετο καὶ ἡ μα-
κρὰ πρὸ τῆς βαπτίσεως τοῦ Χριστοῦ συζήτη-
σις, ἣν ὁ Κύριος διὰ τοῦ « Ἄφες ἄρτι » διακρί-
πτων, πείθει τὸν Ἰωάννην νὰ κατέλθῃ μετ' αὐ-
τοῦ εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου καὶ βαπτίσῃ
αὐτόν.

Ὁ Ἰορδάνης πηγάζει ἐκ τῶν ὑπηρεϊῶν τοῦ
Λιθάνου ὄρους, τοῦ ὁποίου τὰς ὑψικαρήνους
καὶ ὑπερμεγέθεις κέδρους οἱ Ἑβραῖοι ἐφρόνου,
ὅτι αὐτὸς ὁ Θεὸς εἶχε φυτεύσει. [ψαλμ. ΡΓ',
16]. Δύω δ' εἰσὶν αἱ μεγάλαι πηγαὶ τοῦ ποταμοῦ
τούτου, ἡ Ἰορ καὶ ἡ Δάρ, αὗται εἰς τὴν Καισάρ-
ρειαν τοῦ Φιλίππου συνενοῦμεναι ἀποτελοῦσι
τὸν Ἰορδάνην, ὅστις ἐκ
τῆς συνενώσεως τῶν δύο
τούτων πηγῶν Ἰορ καὶ
Δάρ, Ἰορδάνης ἐκλήθη.

Ὀλίγον μετὰ τὴν συν-
ένωσιν αὐτοῦ ὁ Ἰορδάνης
σχηματίζει τὴν μι-
κρὰν λίμνην Μερωϊαν
ἢ Σεμηχωνίτιδα, μετὰ
τρεῖς ὥρας πρὸς μεση-
μβρίαν σχηματίζει τὴν
λίμνην Γενησαρέτ, ἣν
διὰ τὴν ἔκτασιν αὐτῆς
οἱ Ἑβραῖοι καὶ Θάλασ-
σαν ἐκάλου. [Θάλασ-
σα τῆς Γαλιλαίας, Θά-
λασσα τῆς Τιβεριάδος].
Περὶ τὴν λίμνην ταύ-
την ἔκειντό ποτε ἡ Τι-
βεριάς, τὰ Μάγδαλα, ἐξ
οἷ ἡ Μαγδαλινὴ Μαρία,
ἡ Χοραζὶν καὶ ἐν τῇ εἰς-
βολῇ τοῦ ποταμοῦ ἢ
Καπερναοῦμ, ἣν ὁ Κύ-
ριος, ὡς τὴν διαρκῆ πό-
λιν τῆς ἑαυτοῦ κατοικίας ἐξελέξατο.

Ἐξερχόμενος εἶτα τῆς λίμνης ταύτης ὁ Ἰορ-
δάνης, μετὰ 30 περίπου ὥρῶν ροῦν μετ' ἐκ-
πληκτικῆς εἰς τινὰ μέρη ταχύτητος πίπτει εἰς
τὴν Νεκρὰν Θάλασσαν, ἐν ἣ οὐδὲν ζῆ ζωὸν,
οὐδὲν φυτὸν φύεται.

Χιλιάδες εἰσὶν οἱ χριστιανοὶ οἱ κατ' ἔτος ἐν
τῷ ποταμῷ τοῦ Ἰορδάνου λουόμενοι· ἀπειρος
ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς τῶν περιγραφόντων τὴν ἐκεῖσε
κίνησιν, τὴν χαρὰν, τὸ σέβας, τὰς προσευχὰς,
τὰς γονυκλισίας καὶ τὰ φιλήματα, ἅτινα προσ-
φέρουσιν οἱ πιστοὶ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ
ἐκεῖνου, εἰς ὃν ἐβαπτίσθη ὁ Κύριος. Ἐκαστον
ἔθνος δείκνυσιν ἴδιον τρόπον σεβασμοῦ καὶ τί-
θησι μείζονα ἀξίαν εἰς ἰδιαίτερόν τι ἀντικεί-
μενον τοῦ Ἰορδάνου, οἱ μὲν θεωροῦσιν ἱκανὸν

μόνον νὰ ἴδωσι τὸν ποταμὸν, καὶ οὗτοι εἰσὶν
ἐν γένει οἱ ξένοι καὶ ἰδίως οἱ Γερμανοὶ, ἕτεροι
βαπτίζονται ἐν αὐτῷ ἔχοντες ἀνάδοχον κατ'
ἀπομίμησιν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. Τίς ἀ-
γνοεῖ τοὺς περιφήμους Χατζήδες; ἕτεροι λαμ-
βάνουσι μεθ' ἑαυτῶν νέον λευκὸν ὕψασμα, ὅπερ
βαπτίζουσι ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, διότι τοῦτο θέ-
λει χρησιμεῦσαι αὐτοῖς ὡς τὸ νεκρικὸν αὐτῶν
σάβανον, ἄλλοι κόπτοντες κλάδους ἐκ τῶν παρ-
οχθίων δένδρων τοῦ Ἰορδάνου, σχηματίζουσι
ράβδους, ἃς ἐμβαπτίζουσι ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, θεω-
ροῦντες τὴν ράβδον ταύτην ὡς τὴν πολυτιμω-
τέραν τοῦ βίου αὐτῶν βακτηρίαν. Οἱ ἡμέτεροι
πρόγονοι ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐθίμων, ἅτινα ἐ-
ποιοῦν εἰς Παλαιστίνην μεταβαίνοντες, ἡγό-
ραζον καὶ ἴδια ἀγγεῖα, εἰς ἃ ἔθετον ὕδωρ τοῦ

Ἰορδάνου, ὅπερ μετὰ
πολλῆς προσοχῆς καὶ
εὐσεβείας ἀπεκρίμιζον εἰς
τὰς ἑαυτῶν πατρίδας,
φρονοῦντες ὅτι οὐδὲν πο-
λυτιμώτερον δῶρον ἢ
δύναντο νὰ ποιήσωσι
τοῖς οἰκείοις αὐτῶν ἡδί-
δοντες σταγόνας τινὰς
γενήσιας τοῦ Ἰορδάνου,
εἰς οὗ τὰ ὕδατα Αὐτοῦ
ὁ Ἰησοῦς ἐβαπτίσθη.

Ἐν δ' ἐκ τῶν ἱστορικῶν
τούτων ἀγγείων περιε-
σώθη καὶ ἐν τῷ ἐνταῦθα
μουσεῖῳ τῆς Ἀρχαιολ.
Ἐταιρίας ἐν τῇ αἰθούσῃ
τῶν Ἀττικῶν εἰδωλίων
(Συλλογὴ 2 ἀριθ. 613).
οὗτινος τὴν εἰκόνα ἐν-
ταῦθα παρέχομεν.

Τὸ ἀγγεῖον τοῦτο [ὑ-
ψους 0, 27] χάριν ἀσφα-
λείας ἦν ἐκ μολύβδου, ἐ-
κατέρωσε φέρον δύο λα-

βάς, δι' ὧν ἀνηρτάτο ἀπὸ τῶν ὤμων τῶν ἱερῶν
οδοιπόρων. Ἡ εἰκὼν ἦν ἐν τῷ μέσῳ φέρει, ἐστὶ νο-
μιζόμενον τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, διότι
ὡσαύτως τὸν ἅγιον Γεώργιον φέρει καὶ ἕτερον
πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἀγγεῖον, ὅπερ εἶδομεν
ἐν τῷ ἀρχαιολογικῷ καταστήματι τοῦ κ. Πο-
λυχρονοπούλου· πιθανῶς δὲ κατεσκευάζοντο
ταῦτα ἐν τῇ πρὸ τῶν Ἱεροσολύμων πόλει τῆς
Λύδδης, ὅπου ὁ τάφος καὶ ὁ ναὸς τοῦ ἁγ. Γε-
ωργίου. Ὑπὸ τὴν εἰκόνα εἰσὶ τὰ γράμματα:
Λευτέρμ ἀηῆῶτι 1746 : ὁ κτήτωρ ἢ ὁ κατα-
σκευαστὴς τοῦ ἀγγείου. Ἐκατέρωσε περικο-
μεῖται διὰ κλάδων ἀπλῆς τέχνης, ὡς καὶ αἱ
λαβαὶ δι' ἱκανῶν σφαιριδίων.

Ἱστορία τῆς ἐορτῆς. Ἡ ἐορτὴ τῶν Θε-
οφανείων ἐστὶν ἐκ τῶν ἀρχαισταύτων ἐορτῶν

τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τινας λαβοῦσα ὑπαρξίν ἐν αὐτοῖς τοῖς Ἀποστολικοῖς χρόνοις. Οἱ τοῦτο δὲ φρονοῦντες, στηρίζουσι τὴν γνώμην αὐτῶν ἐπὶ τοῦ πρὸς Τίτον β' 11 χωρίου «ἐπεράνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἢ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις» ἐν ᾧ φρονοῦσιν ὅτι ὁ Παῦλος ταύτην τὴν ἑορτὴν ὑπαινίσσεται.

Οἱ τάναντία ὅμως φρονοῦντες στηρίζονται ἐπὶ τινος χωρίου τοῦ Ὀριγένους, ὅστις, τὰς ἑορτὰς τῆς Ἐκκλησίας ἀριθμῶν, οὐδὲν περὶ ταύτης ἀναφέρει.

Οὐδεὶς ὅμως ἀντιλέγει ὅτι ἡ ἑορτὴ τῶν Θεοφανείων ἐστὶ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἑορτῶν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, μεθ' ἧς τὸ πάλαι καὶ ἡ γέννησις τοῦ Σωτῆρος συνεωρτάζετο.

Ἡ συγχώνευσίς δὲ τῆς ἑορτῆς τῶν γενεθλίων τοῦ Ι. Χ. μετὰ τῆς ἑορτῆς τῶν Φώτων ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ καθόλου πνεύματος τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἥτις πολὺ περισσότερον προσεῖχε εἰς τὸν μετὰ τὸ 30 ἔτος δημόσιον τοῦ Ι. Χ. βίον, εἰς τὸ κήρυγμα, εἰς τὸν θάνατον καὶ εἰς τὴν ἀνάστασιν Αὐτοῦ ἢ εἰς τὴν νηπιότητα τοῦ Κυρίου. Ἦδη Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς τὰς ἀνερευνηθεῖς καὶ τὰς ἐκ περιεργείας πολυειδεῖς ἐξετάσει περὶ τῆς νηπιότητος τοῦ Ι. Χ. καλεῖ ἀνωφελεῖς κόποι.

Ἡ ἑορτὴ τῆς Βαπτίσεως, καὶ οὐχὶ τῆς Γεννήσεως καλεῖται Ἐπιφάνια, λέγει ὁ ἱερός Χρυσόστομος, ἐπειδὴ «οὐχ ὅτε ἐτέθη τότε πᾶσιν ἐγένετο κατὰ δῆλος, ἀλλ' ὅτε ἐβαπτίζετο.» Ἡ ἑορτὴ τῆς βαπτίσεως τοῦ Ι. Χ. καλεῖται καὶ Θεοφάνια, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐπισημῶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ «Οὗτος ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός ἐν ᾧ ἠδύόκησα» ἀνεκήρυξε τὸν Ἰησοῦν ὡς τὸν ἀληθῆ υἱὸν τῆς εὐδοκίας τοῦ Πατρὸς καὶ ἐφάνη ἡ θεότης αὐτοῦ.

Ὁσαύτως ἡ ἑορτὴ αὕτη καλεῖται ἡ Ἁγία τῶν Φώτων ἡμέρα, ἐπειδὴ κατὰ Γρηγόριον τὸν Νύσσης ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ «ἀρχὴν τὸ τοῦ ἐμοῦ Χριστοῦ βάπτισμα λαμβάνει τοῦ ἀληθινοῦ φωτός τοῦ φωτίζοντος πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον», ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐφωτίσθη ἡ ἀνθρωπότης. Τοῦτο δὲ καὶ οἱ ὕμνοι τῆς ἑορτῆς πολυτρόπως ἐκφράζουσιν. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἅγιον βάπτισμα καλεῖται φῶς καὶ φωτισμός, τὰ δὲ βαπτιστήρια ἐκαλοῦντο φωτιστήρια, οἱ πρὸς τὸ βάπτισμα ἐτοιμαζόμενοι ἐκαλοῦντο φωτιζόμενοι, οἱ δὲ βαπτισθέντες φωτισθέντες. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην οἱ κατηχούμενοι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἄξιοι κρινόμενοι ἐδέχοντο τὸ βάπτισμα πρὸς ζωὴν δ' ἀναπαράστασιν τῆς ἐν Ἰορδάνῃ καθόδου τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀπὸ τῆς στέγης τῶν ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Ἐκκλησίας βαπτιστηρίων ἐκρέματο χρυσὴ ἢ ἀργυρὰ περιστέρα, ἐν ἧ, ὅπως ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ κιβωρίου ἀνωθεν τῆς ἁγίας Τραπεζῆς περιστερὰ ἐφύλαττον τὸν ἅγιον ἄρτον, οὐ-

τω καὶ ἐν τῇ τῶν βαπτιστηρίων, ἐφύλαττον τὸ ἅγιον Μύρον. Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἐμμέσως φησὶν ὅτι ἐννοεῖ καὶ τὴν περιστέρα ταύτην λέγων πρὸς τοὺς βραδύνοτας τὸ βάπτισμα, «δὸς τῇ Περιστερᾷ καιρὸν ἐπιπτῆναι σοι, ἦν πρῶτος Ἰησοῦς τυπικῶς ἐξ Οὐρανοῦ κατήγαγε, τὴν ἄδουλον τὴν προὔτατην, τὴν πολύγονον». Καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν φώτων δὲν ψάλλεται τὸ «ἅγιος ὁ Θεός» ἀλλ' ὁ ἀρχαῖος ὕμνος «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε ἀλληλουῖα», διότι παρίσταντο ἐν τῷ ναῷ οἱ πρὸ ὀλίγου βαπτισθέντες, τὸ πρῶτον μέλλοντες νὰ κοινωνήσωσι τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία μετὰ τῆς ἑορτῆς τῶν Φώτων συνεορτάζει καὶ τὴν ἑορτὴν τῶν τριῶν Βασιλέων, οἵτινες ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν ἐν σκότει κατημένων ἐθνῶν, ἦλθον εἰς προσκύνησιν τοῦ γεννηθέντος Φωτός· κατ' ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας οὗτοι ὀνομάζονται Γάσπαρ, Μελχίωρ καὶ Βαλτάσαρ. Γενικὸν δ' ἔθος ὑπάρχει ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, διὰ κιμωλίας ἐπὶ τῶν θυρῶν τῶν οἰκῶν καὶ ἰδίως τῶν ἐξοχικῶν ἐπαύλεων νὰ γράψωσι τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα τῶν τριῶν βασιλέων, συμπεπλεγμένα διὰ τριῶν σταυρῶν καὶ τῶν ἀριθμῶν τοῦ νέου ἔτους, ἀποτελοῦντες τὸν ἐξῆς οἶνεϊ μαθηματικὸν τύπον·

G. † 18 † M † 84 † B.

Καὶ ταῦτα περὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἑορτῆς.

Ῥυμολογία. Ἐξοχος καὶ λαμπρὰ ἐστὶν ἡ ὑμολογία τῶν Φώτων, ἀντάξιον ἔργον τῶν μεγάλων τῆς ἐκκλησίας ποιητῶν Κοσμᾶ, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἀνατολίου καὶ Σωφρονίου τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων. Πρὸ τῆς ἑορτῆς ἀναγινώσκονται αἱ ὕμνοι ἐν τῇ ε' ψάλλεται τὸ ἐξῆς δοξαστικὸν πλήρες ποιήσεως καὶ θεολογίας ποίημα τοῦ ἱεροῦ Σωφρονίου· «Τί ἀναχαιτίζει σου τὰ ὕδατα, ὦ Ἰορδάνη; τί ἀναποδίζεις τὸ ρεῖθρον καὶ οὐ προβαίνεις τὴν κατὰ φύσιν πορείαν; οὐ δύναμι φέρειν, φησί, πῦρ καταναλίσκων. Ἐξίσταμαι καὶ φοίττω τὴν ἄκοαν συγκατάβασιν, ὅτι οὐκ εἶωθα τὸν καθαρὸν ἀποπλύνειν, οὐκ ἔμαθον τὸν ἀναμάρτητον ἀποσμήχειν, ἀλλὰ τὰ βερυρωμένα σκεῖθ' ἐκκαθαίρειν. Ἀκάνθας φλέγειν με ἀμαρτημάτων διδάσκει ὁ ἐν ἐμοὶ βαπτιζόμενος Χριστός· ὁ Ἰωάννης συμμάρτυρεῖ μοι· ἡ φωνὴ τοῦ Λόγου βοᾷ· ἴδε ὁ ἀμνός τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου. Αὐτῷ πιστοὶ βοήσωμεν· Ὁ ἐπιφανεὶς Θεὸς εἰς τὴν ἡμῶν σωτηρίαν, δόξα Σοι».

Πλήρες ὑψηλῶν ἐννοιῶν ἐστὶ καὶ ὁ ὕμνος τοῦ β' καθίσματος τῆς ἑορτῆς, ἐν ᾧ ἐρωτώμενος ἀπαντᾷ ὁ Ἰορδάνης· «Ἰορδάνη ποταμὲ, τί ἐθαμβήθης θεωρῶν; τὸν Ἀθεώρητον γυμνὸν εἰ-

δον και ἔφριξα, φησί· και πως γάρ τουτον οὐκ ἔμελλον φρίζαι και δῦναι; οἱ Ἄγγελοι αὐτὸν ὀρώντες ἔφριξαν· ἐξέστη ὁ οὐρανός και γῆ ἐτρόμαξε και συνεστάλη θάλασσα και πάντα τὰ ὀρατὰ και ἀόρατα. Χριστός ἐφάνη ἐν Ἰορδάνῃ ἀγιασαι τὰ ὕδατα».

Μέγας Ἀγιασμός. — Οὕτω καλεῖται ὁ ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Φώτων συνήθως ἐν πηγαῖς ἢ ἐν θαλάσῃ τελούμενος ἀγιασμός, ὅστις διὰ τὴν σημασίαν ἣν ἔχει ν' ἀναπαριστᾷ τὴν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ βάπτισιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, και διὰ τὸν ἀγιασμόν τῆς ὅλης φύσεως τῶν ὑδάτων μέγας ἀγιασμός καλεῖται. Ἐν ἀρχῇ τούτου ψάλλονται τὰ ὠραιότατα τροπάρια «Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων...» «Σήμερον τῶν ὑδάτων ἀγιαζεται ἡ φύσις...» κλ. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν προφητειῶν, τοῦ Ἀποστόλου και τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ ἱερεὺς δι' ἔκτενοῦς δεήσεως, παρακαλεῖ τὸν Θεὸν ὅπως καταπέμψῃ τοῖς ὕδασι τὴν καθαρτικὴν τῆς ὑπερουσίου Τριάδος ἐνέργειαν, ἀναδείξῃ αὐτὸ δῶρον ἀγιασμοῦ, λυτήριον ἀμαρτημάτων, και ὕδωρ ἀλλόμενον εἰς ζωὴν αἰώνιον· εἶτα ἀναγινώσκει μεγαλοφώνως τὴν ἀμιμήτον και μεγαλοπρεπῆ εὐχὴν τοῦ ἱεροῦ Σωφρονίου «Τριάς ὑπερούσιε, ὑπεράγαθε...» ἐν ἡ μεγαλύνει και δοξάζει τὸν Κύριον, ὃν τρέμουνσι πᾶσαι αἱ Δυνάμεις, ὕμνεῖ ἥλιος, δοξάζει Σελήνη, ὑπακούει τὸ φῶς, φρίττουσιν ἄβυσσοι, δουλεύουσιν αἱ πηγαὶ και προσκυνοῦσιν οἱ χοροὶ τῶν ἀγγέλων. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀμιμήτου τῷ ὄντι ταύτης εὐχῆς, βαπτίζων ὁ ἱερεὺς τὸν τίμιον Σταυρὸν εἰς τὰ ὕδατα ψάλλει «Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτίζομένου σου Κύριε...» και ῥαντίζει τὸν περιεστώτα λαόν. Ὁ ἀγιασμός οὗτος φυλάσσεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μόνον, και ἐξ αὐτοῦ μεταλαμβάνουσιν οἱ καλυόμενοι νὰ μεταλάβωσι τῶν ἀρχάντων μυστηρίων.

Ὁ θεὸς Χρυσόστομος διασώζει ἡμῖν περιεργον ἔθος, ὅπερ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ τ. ἔ. οἱ σύγχρονοι αὐτοῦ ὀρώμενοι ἐκ τῆς διδασκαλίας, ὅτι κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Φώτων σύμπασα τῶν ὑδάτων ἀγιαζεται ἡ φύσις, τὸ μεσονύκτιον τῆς ἑορτῆς τῶν Φώτων μεταβαίνοντες εἰς τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, ἐλαμβάνον ὕδωρ, ὅπερ ὡς ἡγιασμένον δι' ὄλου τοῦ ἔτους, και πολλακίς δύο και τρία ἔτη ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν διεφύλασσαν.

Γ. ΛΑΜΠΑΚΗΣ δ. φ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Οἱ ἀδελφοὶ Ἀγαθόπουλοι διέρχονται πρὸ τῆς Μητροπόλεως, ὁ εἰς δ' αὐτῶν σταματᾷ νὰ ἴδῃ τί ὦραν δεικνύει τὸ ὠρολόγιον.

Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν φωτεινὴ τις ἰδέα τῷ ἐπέρχεται :

— Περιεργον, λέγει πρὸς τὸν ἀδελφόν του, γιατί νὰ μὴ βάλουν και 'ς τὸν ἄλλον πύργον τῆς ἐκκλησίας ἕνα ὠρολόγι ἀκόμη;

— Και γιατί τάχατες; τί ἀνάγκη ἦτανε;

— Νὰ, ὅταν τύχῃ νὰ εἶνε δυὸ πού θέλουν νὰ ἴδωσιν τὴν ὦρα, νὰ βλέπῃ ὁ ἕνας 'ς τὸ ἕνα και ὁ ἄλλος 'ς τὸ ἄλλο!

— Και δὲν 'μπορεῖ, βρὲ κουτὲ, νὰ περιμένῃ 'λιγάκι ὁ ἕνας ὡς πού νὰ τὴν ἴδῃ ὁ ἄλλος, και ἔπειτα νὰ τὴν ἴδῃ κ' ἐκεῖνος!

* *

Εἰς κύριος πρὸς φίλον του :

— Αὐτὴ ἡ νέα θὰ ἦτο πολὺ καλὴ δι' ἐσένα, Νικολάκη. Εἶνε κόρη προικισμένη μὲ ὅλα τὰ προτερήματα...

— Τι νὰ σοῦ 'πῶ, φίλε μου· ἐὰν αὐτὴ μόνον εἶνε ὅλη ἡ προικὰ της, λυποῦμαι ὅτι δὲν μοῦ κἄννει.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Τόσον εἶνε τὸ μῖσος ἐπίμονον και μακρὸν παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ, ὥστε τὸ μεγαλειότερον σημεῖον τῆς προσεγγίσεως τοῦ θανάτου παρὰ τινι ἀσθενεὶ εἶνε ἡ παρ' αὐτοῦ ἔκφρασις τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ συνδιαλλαγῇ μετὰ τῶν ἐχθρῶν του.

Ὁ ἄνθρωπος ὁ παραπονούμενος ὅτι δὲν ἐγέννηθη εὐτυχῆς ἠδύνατο νὰ γείνη τοιοῦτος συμμεριζόμενος τὴν εὐτυχίαν τῶν φίλων ἢ τῶν συγγενῶν του. Ἄλλ' ὁ φθόνος τοῦ ἀφαιρεῖ και τὸ τελευταῖον τοῦτο μέσον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐκτακτον παραδειγμα μακροβιότητος ἀναφέρει ἡ ἐφημερὶς «Καιροί», τὸν ἀπόμαχον ἀνθυπασπιστὴν Ἐμμανουὴλ Γραντάκη ἐκ Σφακίων. Κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τῶν «Καιρῶν», ὁ Γραντάκης ἄγων τὸ 26 ἔτος τῆς ἡλικίας του εὐρίσκατο ἐν Αἰγύπτῳ μετὰ τοῦ πατρὸς του, καθ' ἣν ἐποχὴν μετέβη αὐτόσε ὁ Μέγας Ναπολέων. Παρευρέθη ἀκολούθως εἰς διαφόρους πολέμους, μετέσχε τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος και πασῶν τῶν ἐν Κρήτῃ ἐπαναστάσεων. Ἐνυμφεῦθη ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν 52, ἔχει δὲ υἱὸν ἀγοντα τὸ 67 ἔτος τῆς ἡλικίας του. Καί τοι δὲ φέρει ἐπὶ τῆς ῥάχεώς του 118 ἔτη και πολλακίς προσεβλήθη ὑπὸ ἀποπληξίας, εἶνε ὑγιέστατος και μόνον ἐγένετο ὀλίγον τι δυσήκως· περιέρχεται δὲ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν πεζὸς μεταβαίνον εἰς τὰς διαφόρους στρατιωτικὰς ἀρχὰς και παραπονούμενος διότι κατεπατήθησαν, ὡς λέγει, τὰ δικαιώματά του.